

XPOHKA

CHRONICLE

24–25 лютого 2006 р. на базі Літературно-меморіального музею-садиби Лесі Українки в с. Колодяжному Ковельського району проведено 3-ю науково-практичну конференцію „Леся Українка і родина Косачів у контексті української та світової культури”. За матеріалами заходу видано науковий збірник.

До ювілею Лесі Українки вийшли друком такі видання:

I. Лесезнавча філокартія: Каталог із коментарем / Ідея та упорядкування Н. Пушкар.– Луцьк: Надстир’я, 2005.– 72 с.: іл.

II. Трикнижжя „Ті вічні пісні, ті єдині спадки...”, до якого увійшли:

1. Колодяженські пісні з рукописного зошита в записках Лесі Українки та Ольги Косач: Факсимільне вид. рукоп. та відтвор. тексту / Упоряд., підготовка тексту, прим., передм. Н. Пушкар.– Луцьк: Волин. обл. друк., 2006.

2. Народні мелодії / З голосу Лесі Українки записав і упорядив Климент Квітка: Фототип. вид.– Луцьк: Волин. обл. дук., 2006.

3. Піснею народною натхнені (Творча співпраця Лесі Українки та Климента Квітки): Матеріали. Статті. Дослідження / Упоряд. Н. Сташенко.– Луцьк: Волин. обл. друк., 2006.

4. Літературно-меморіальний музей-садиба Лесі Українки в Колодяжному: Путівник / Упор. В. Комзюк, Л. Мержвинська.– Луцьк: Ініціал, 2006.

5. Літературно-меморіальний музей-садиба Лесі Українки в Колодяжному: Буклет / Упор. В. Комзюк.– Луцьк: Ініціал, 2006.

До 135-річчя від дня народження Лесі Українки було організовано виставки:

„І все-таки до тебе думка лине...” (експонувалась у Волинському краєзнавчому музеї від 21. 02. до 01. 11. 06);

„Волинь і Крим у житті та творчості Лесі Українки”: Матеріали з Ялтинського історико-літературного музею (експонувалась: у Волинському краєзнавчому музеї від 18.05. до 01.10.06,

у літературно-меморіальному музеї Лесі Українки в с. Колодяжне – від 25. 02. до 15. 05. 06);

«„Лісовій пісні” – 95» та „Іван Франко в Колодяжному” (експонувались у Літературно-меморіальному музеї-садибі Лесі Українки в с. Колодяжне).

Масові заходи, присвячені 135-річчю від дня народження Лесі Українки, відбулися у цьому ж музеї в Колодяжному, зокрема:

- обласний конкурс читців „Мій любий краю” (26.02.06);
- краєзнавчі літературно-педагогічні читання „Родина Косачів та Іван Франко” (15.06.06);
- обласне свято „Лісова пісня” за участю письменників Києва, Львова, Тернополя, Волині (05.08.06);
- виїзне засідання учасників Міжнародної наукової конференції „Леся Українка і європейська література”

(16.09.06).

Наталія Пушкар

28 лютого 2006 р. у Київському літературно-меморіальному музеї Лесі Українки відбувся традиційний літературно-мистецький вечір „Плеяда” до 135-ї річниці від дня народження Лесі Українки.

Цей вечір було присвячено українському фольклору – невичерпному джерелу натхнення поетеси, чарівному розмаїтому світу її художніх образів та щирої любові.

Зі словом про значення української народної традиції в житті та творчості Лесі Українки виступив відомий культуролог, доктор мистецтвознавства, академік Академії мистецтв України, професор Київського національного університету театрального мистецтва, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого Вадим Скуратівський.

У програму вечора був включений уривок з вистави Театру на Липках „Лісова пісня” за мотивами драми-феєрії Лесі Українки. Режисер постановки, художній керівник театру, заслужений діяч

мистецтв України Віктор Гирич розповів про особливості сучасного прочитання твору.

Особливою сторінкою вечора стала розповідь про фольклористичну експедицію 1908 р., організовану Лесею Українкою і К. Квіткою для запису історичних кобзарських дум на фонограф. Присутні мали нагоду почути звучання голосу Лесі Українки, що зберігся на одному з фонографічних валиків. Реставрація звукозапису (з платівки фірми „Мелодія” 1971 р.) із фондів Музею була здійснена Національною радіокомпанією України за ініціативою і сприянням Волинського братства.

Належна шана була віддана і українському пісенному фольклору, роботі Лесі Українки за збирання зразків народної творчості, здійсненим виданням.

Автентична українська народна пісня прозвучала у виконанні дитячого фольклорного колективу „Райгородок” (керівник – Сусанна Карпенко), новітнє її відчуття продемонстрував етнохаос гурт „Даха-Браха” (Центр сучасного мистецтва „ДАХ”, режисер – Владислав Троїцький).

Напередодні в музеї була відкрита експозиція виставки „Клаптя” (печворк) художниці Надії Яковенко, що створила відповідну настроєву атмосферу. Автор проекту і ведуча – завідувач музею Ірина Щукіна.

15–16 червня 2006 р. у Волинському державному університеті імені Лесі Українки відбувся Всеукраїнський науковий семінар „Леся Українка в колі своїх сучасників”. У його роботі взяли участь дослідники з Києва, Луцька, Львова, наукові працівники Музею видатних діячів української культури: Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького (м. Київ), Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки, Новоград-Волинського літературно-меморіального музею Лесі Українки та Волинського краєзнавчого музею.

На трьох засіданнях семінару було виголошено понад двадцять доповідей. У виступах висвітлювалися проблеми наукової біографії Лесі Українки. Доля і творчість письменниці розглядалися в оцінках і спогадах сучасників. За епістолярною спадщиною було проаналізовано, як Леся Українка оцінювала своїх сучасників, якими були її взаємозв'язки з представниками інших народів. Вивчалися контексти творчості письменниці: історичний, суспільно-політичний, мистецький (в іменах), а також прозвучали повідомлення про друзів, знайомих Лесі Українки та родини Косачів із різних соціальних груп.

Було вислухано й обговорено доповіді та повідомлення: Л. Мірошніченко (Київ) «„...Я тут Гауптманісткою стала” (Леся Українка в Німецькому театрі)»; О. Огневої (Київ) „Єгипет очима Андрія Белого і Лесі Українки”; С. Богдан (Луцьк) „Епістолярні діалоги Лесі Українки: стильові доміанти мовного портретування героїв (Осип Маковей)”; С. Луцій (Київ) „Леся Українка в літературознавчих дослідженнях Юрія Лавріненка”; М. Моклиці (Луцьк) „Леся Українка і модерністи: притягування/відштовхування в процесі творчої еволюції”; А. Диби (Київ) «Нові імена української „Плеяди”»; Н. Пушкар (Луцьк) „Луцьке оточення Лесі Українки і родини Косачів”; В. Комзюк (Колодяжне) „Колодяжненське оточення Лесі Українки і родини Косачів”; В. Римської „Звягельське оточення Лесі Українки і родини Косачів”; Л. Оляндер (Луцьк) „Надсон і духовний світ Лесі Українки”; Л. Семенюк (Луцьк) „Леся Українка і класик українського кобзарства Гнат Гончаренко: до проблеми творчих взаємин”; Т. Данилюк-Герещук (Луцьк) «„Друзі моїх ідей...”: Леся Українка, Климент Квітка, Філарет Колесса»; О. Яблонської (Луцьк) „Грицько Григоренко в літературній родині Косачів”; Н. Стащенко (Луцьк) «„З обов'язку лікаря і людини...” (Невідомий спогад Модеста Левицького про Лесю Українку)»; А. Гайди (Луцьк) «Літературне оточення Лесі Українки на сторінках журналу „Зоря”»; І. Щукіної (Київ) „Леся Українка і Грузія” та ін.

У перший день роботи семінару було презентовано видання, присвячені 135-річчю від дня народження Лесі Українки, а також відбулося представлення інтернет-проекту „Леся Українка: біографія, твори”, розробленого у Волинському науково-дослідному центрі вивчення творчості Лесі Українки (автори: к. філол. н. Сташенко Н. Г., к. пед. н. Чепрасова Т. І., магістр інформатики Струк А.).

Наступного дня учасники зібрання взяли участь в обговоренні концепції довідника „Леся Українка та її доба”. Заключний день роботи семінару „Леся Українка в колі своїх сучасників” завершився конструктивною дискусією і цікавою поїздкою до Устилуга та Володимира-Волинського.

Т. Данилюк-Терещук

14–16 вересня 2006 р. у Волинському державному університеті імені Лесі Українки відбулася Міжнародна наукова конференція „Леся Українка і європейська культура”. Вона стала святом науки і підсумком підготовчої роботи Волинського науково-дослідного центру вивчення творчості Лесі Українки. На наукове зібрання прибули 70 дослідників із 24 міст України і 4 країн світу. Зокрема, з Івано-Франківська, Запоріжжя, Луганська, Тернополя, Кривого Рогу, Ялти, Кременця, Києва, Дніпропетровська, Острога, Ужгорода, Рівного, Одеси, Кіровограда, Дрогобича, Житомира, Черкас, Львова, Умані, Новограда-Волинського та ін. На пленарному засіданні з доповідями виступили Іван Фізер (США), Ярослав Поліщук (Краків), Галина Корбич (Познань), Агнешка Матусяк (Вроцлав), Любов Спіцина (Москва). Завдяки мультимедійним засобам зв'язку було озвучено та проілюстровано доповідь доктора філології університету Парми (Італія) Давіде Асторі.

Науковці зосередили свою увагу на проблемі діалогу культур у творах Лесі Українки, проаналізували доробок письменниці в контексті національної та європейської літератури, розглянули літературно-критичну та перекладацьку рецепцію її творчості.

Плідно працювали усі літературознавчі секції, але варто особливо відзначити роботу секції „Епістолярна спадщина Лесі Українки. Меморіальні місця Лесі Українки. Родина Косачів”, у якій взяли участь: завідувач Літературно-меморіального музею Лесі Українки в м. Новограді-Волинському В. О. Римська, завідувач Музею-садиби Лесі Українки в с. Колодяжне В. М. Комзюк, завідувач Музею Лесі Українки у музейному комплексі видатних діячів української культури (Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького) І. А. Щукіна (м. Київ), завідувач Музею Лесі Українки в м. Ялті О. Вісич, головний хранитель фондів Волинського краєзнавчого музею Н. Ю. Пушкар.

Мовознавчі секції розглядали такі проблеми:

- граматичні параметри текстів Лесі Українки та їх мовностилістичні особливості;
- мовна концептосфера Лесі Українки, мовна специфіка її епістолярію та перекладів.

Відрадним є активна участь у роботі конференції науковців Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка та Інституту української мови НАН України (16 представників).

Учасники Міжнародної наукової конференції були присутні на відкритті Науково-дослідного інституту Лесі Українки, під час презентації видань Волинського науково-дослідного центру вивчення творчості Лесі Українки, зокрема її фундаментальної біографії, автором якої є рідна сестра письменниці О. Косач-Кривинюк, – „Леся Українка. Хронологія життя і творчості”, збірників „Леся Українки і сучасність” (Т. 1–3), а також монографії Лукаша Скупейка «Міфопоетика „Лісової пісні” Лесі Українки».

Гості відвідали пам’ятні місця Луцька, пов’язані з родиною Косачів, мали незабутню поїздку до с. Колодяжного. Культурна програма перебування учасників Міжнародної наукової конференції була доповнена фахово підготовленим концертом, у якому брали участь кращі колективи Волинського державного університету імені Лесі Українки.

Надія Сташенко

14 вересня 2006 року у Волинському державному університеті було відкрито Науково-дослідний інститут Лесі Українки. Це спільний науковий проєкт університету та Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, який відкриває нові, зорієнтовані на європейські зразки перспективи для інтеграції академічної та вузівської науки.

Ідея створення Інституту народилася давно. Безпосередню причетність до неї мав ще світлої пам'яті ректор Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки Нестор Володимирович Бурчак, який активно підтримував пропозиції і щодо Музею Лесі Українки, і щодо наукового центру вивчення творчості письменниці в педінституті. Свого часу в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка було організовано творчу групу, яка підготувала план-проспект академічного Повного зібрання творів Лесі Українки у 16 томах і розпочала роботу над підготовкою текстів до друку. 2004 року на базі філологічного факультету в університеті був утворений Волинський науково-дослідний центр вивчення творчості Лесі Українки, який, зокрема, почав працювати над словником „Енциклопедії Лесі Українки”. І, нарешті, завдяки спільним зусиллям директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України академіка Миколи Жулинського і ректора Волинського державного університету професора Ігоря Коцана та за рішенням вчених рад обох установ Інститут Лесі Українки став реальністю як науково-дослідна структура у складі університету з подвійним підпорядкуванням – Міністерству освіти і науки та Національній академії наук України.

Перше й основне завдання Інституту – підготовка і видання академічного Повного зібрання творів Лесі Українки у 16 томах. До цього видання ввійде все написане її рукою – художні твори, літературно-критичні статті, публіцистика, листування тощо. Зрозуміло, що підготовка такого видання потребує значної попередньої роботи, зокрема, ґрунтовного текстологічного вивчення автографів. Вивчення рукописної спадщини Лесі Українки – один із основних напрямів діяльності Інституту на цьому етапі.

У наукових планах передбачено створення картотеки автографів письменниці. Паралельно з цим Інститут працюватиме над „Енциклопедією Лесі Українки”, яка міститиме найповніші відомості про її життя і творчість, літературне й суспільно-культурне оточення, перекладацьку діяльність, місця перебування, вшанування пам’яті тощо. Ще один важливий напрямок роботи – підготовка та видання „Словника мови творів Лесі Українки”. Тому у складі Інституту працюватиме відділ мовознавчих досліджень. Написання наукової біографії Лесі Українки, розвідок і монографічних досліджень, бібліографії, видавнича діяльність, літературно-меморіальна робота – це також входить у наші плани.

Лукаш Скутейко

XII Всеукраїнське мистецьке свято „Лесина осінь” відбулося 13–15 жовтня 2006 року. „Осінній вінок до пам’ятника Лесі Українки”, з якого завжди починається свято, проходив напрочуд людно, що переконливо підтверджує незгасний інтерес жителів Ялти до фестивалю.

Програма „Лесиної осені” запропонувала шанувальникам розмаїтий вибір мистецьких заходів. Окрім традиційного відвідання експозиції „Ломикамінь”, гості та учасники фестивалю мали змогу переглянути виставку „Хтось біленький, хтось чорненький” (з фондів ЯЛМ та Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської), що присвячена дружбі Лесі Українки та Ольги Кобилянської і стала символічною четвертою зустріччю двох унікальних письменниць.

У той же день відбулась презентація подорожуючої виставки „Кольори та мелодії українського свята”, де представлено старожитності з приватної колекції Президента України Віктора Ющенка, а також збірок Петра Гончаря (директора музею Івана Гончаря), Лідії Лихач (директора галереї „Родовід”), Василя Вовкуна (режисера свята „Лесина осінь”).

Святкове відкриття фестивалю відбувалось у Ялтинському культурному центрі, де театр-студія „Голос” відтворив на сцені українські старовинні пісенні обряди. Вистава „Ой зів’ю вінки та й на всі святки” з циклу „Українські пісенні старожитності” захопила глядача діапазоном емоцій, що відтворили актори, образним прочитанням народних звичаїв та неперевершеною вокальною майстерністю. Наступного дня театр-студія продемонстрував виставу „Буде у мене весіллячко...”, створену на основі народної обрядовості.

Естафету підхопив Львівський духовний театр „Воскресіння” з вуличною виставою „Глорія”. Слід відзначити, що не розбещена подібними видовищами ялтинська публіка в прямому сенсі була шокована побаченням. Двоповерхове дійство (частина акторів грали на ходулях) мало глибокий філософський зміст, але було доступне та цікаве навіть дітям завдяки артистизмові, розмаїтому звуковому оформленню та спецефектам. Особливою заслугою театру „Воскресіння” є те, що він вивів свято, якому часто дорікали за певну камерність, на вулиці, до масового глядача, популяризуючи як сам фестиваль, так і українську культуру загалом. Це підтвердили два наступних дні, коли актори „Воскресіння” показували вистави „Фієста” та „Святе і грішне”. Навколо умовної сцени збиралися сотні ялтинців та гостей міста.

Протягом трьох днів мистецького свята тривали науково-практичні заходи. Семінар директорів музеїв України працював над актуальною темою: „Роль регіональних музеїв у формуванні загальнодержавного підходу до розвитку музейної справи”. У Кримському гуманітарному університеті (КГУ) відбулася міжвузівська наукова конференція „Леся Українка і контексти”. Науковці працювали за такими секціями: „Літературна спадщина Лесі Українки у контексті письменства України, Росії та Європи”; „Творчість Лесі Українки як феномен культурного життя кінця XIX та початку XX століть”; „Мова і стиль Лесі Українки та письменників-сучасників (кінець XIX – початок XX ст.)”.

Окрім того, студенти КГУ мали змогу відвідати лекцію Василя Вовкуна, присвячену питанням розвитку сучасної української культури.

Отже, мистецьке свято розширює власні горизонти.

Олександра Вісич

Музичним дарунком до дня народження Лесі Українки, 25 лютого 2007 р., став тематичний концерт в Андріївській церкві (м. Київ) „Горить моє серце...”. Твори композиторів XIX–XXI ст. на тексти Лесі Українки прозвучали у виконанні лауреата всеукраїнських і дипломанта міжнародного конкурсу Світлани Коваленко (сопрано) та Ксенії Нікольської (фортепіано). Про світ музики Лесі Українки, події, під впливом яких було створено поезії, що звучали на вечорі, розповіла завідувач Літературно-меморіального музею Лесі Українки Ірина Щукіна.

58 років у Колодяжному працює музей Лесі Українки, який став на Волині осередком науки, культури та просвітництва.

Крім екскурсій, наукові працівники музею проводять масові заходи: до дня народження письменниці („Лесин дивосвіт”, „На крилах пісень”, „Думи і мрії”, „Відгуки”, „Дочка Вкраїни Леся Українка”, „Вшанування старого дуба” та ін.), роковин Т. Г. Шевченка, до Міжнародного дня музеїв, до річниці створення музею, днів пам’яті та ін.

2007 року в день народження Лесі Українки проведено літературно-музичний вечір „Що мені суджено – щастя чи мука?” за інтимною лірикою поетеси.

Віра Комзюк

5 березня 2007 р. в Київському літературно-меморіальному музеї Лесі Українки відбувся традиційний літературно-мистець-

кий вечір „Плеяда” з нагоди дня її народження на тему – „Київ Лесі Українки”.

Життя письменниці було тісно пов’язано з нашою столицею. Тут вона здобувала знання, лікувалася, залучалася до громадських справ, знаходила друзів і однодумців, знайомилася з культурно-історичними цінностями, писала натхненні твори і відчувала, як минають дні звичайного, для неї часто болісного і виснажливого, людського життя... Сумарно майже сім років поетеса провела саме тут. У Києві її й поховано.

Збереглося чотири будинки, у яких мешкала Леся Українка. В одному з них, по вул. Саксаганського, 97 (колишня Маріїнсько-Благовіщенська), де родина Косачів прожила найдовше, у 1960 р. було створено музей Лесі Українки.

До програми вечора увійшли:

- виступ відомого киевознавця Дмитра Малакова про те, чим жив Київ наприкінці XIX – на початку XX ст.;
- літературно-музична композиція про київські сторінки життя Лесі Українки з використанням маловідомих та неопублікованих спогадів сучасників із фондової колекції музею, а також звукозаписів 1950–1960-х років – спогадів племінниці Лесі Українки Євгенії Косач (Мільської), голосу чоловіка поетеси К. Квітки;
- відкриття фотовиставки „Київ Лесі Українки”: види старого міста – з фондового зібрання музею, сучасні – роботи фотохудожників Лади та Валентина Бондаренків.

Автор проекту та ведуча – завідувач музею Ірина Щукіна.

27 квітня 2007 року в науково-дослідному Інституті Лесі Українки відбулося відкриття виставки «„Може, то тільки легенда край той, осяяний сонцем” (Невідомі рукописи Лесі Українки: з нових надходжень до музею Волинського державного університету)». Відвідувачі ознайомилися з п’ятьма автографами письменниці та двадцятьма листівками її близького оточення (Кли-

мента Квітки, Феоктисти Карпової, Марусі Собіневської та ін.). Рукописи Лариси Косач-Квітки датуються 1904–1914 рр. Ілюстрацією до виставки стали твори письменниці, написані в Єгипті, а також документи з фондів музею Лесі Українки ВДУ.

З вітальним словом до гостей звернувся ректор ВДУ професор І. Я. Коцан. Він наголосив, що у Волинському державному університеті крок за кроком втілюється ідея об'єднати на Волині дослідників творчості Лесі Українки для роботи над персональною енциклопедією письменниці. Цю тезу продовжив академік НАН України, директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка М. Г. Жулинський. Щирими й схвильованими були звернення до учасників зібрання академіка НАН України, голови Українського інституту національної пам'яті І. Р. Юхновського, доктора фізико-математичних наук, професора А. В. Свідзинського, директора Інституту Лесі Українки Л. І. Скупейка, старшого наукового співробітника Інституту сходознавства О. Д. Огневої. Презентація завершилася виступом народної артистки України Лариси Кадирової та екскурсією до музею Лесі Українки ВДУ.

Тетяна Данилюк-Терещук

7 червня 2007 р. в Київському літературно-меморіальному музеї Лесі Українки відбувся вечір з нагоди 130-ліття від дня народження Ольги Косач-Кривинюк.

Це був перший вечір за майже півстолітню історію музею, влаштований на пошану молодшої сестри Лесі Українки, яка, за висловом поетеси, була їй рідною „не тільки по крові, але й по духу”. Лікар за фахом, вона зробила внесок і в розвиток української літератури (псевдонім Олеся Зірка), була членом Етнографічної комісії ВУАН, Всеукраїнського етнографічного товариства, членом товариства „Просвіта”. Але чи не найголовнішою справою життя О. Косач-Кривинюк вважала збереження й опрацювання спадщини своєї геніальної сестри. Своєрідним

підсумком цієї роботи стала її фундаментальна праця „Леся Українка. Хронологія життя і творчості”.

Під час війни О. Косач-Кривинюк та інші члени родини Косачів-Драгоманових виїхали з Радянського Союзу із політичних міркувань, це і зумовило їх багаторічне забуття.

Зі словом про життя О. Косач-Кривинюк, риси її вдачі, пріоритети, коло вподобань, взаємини з Лесею Українкою виступила кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту літератури Л. П. Мірошніченко. Особливу увагу привернула її розповідь про особисте спілкування з сином Ольги Петрівни Михайлом Кривинюком.

Протягом останніх трьох років фондову колекцію Київського музею Лесі Українки поповнили унікальні матеріали з архіву Л. А. Мищенко, яка була знайома і час від часу жила в родині О. Косач-Кривинюк у роки війни. Прозвучали уривки з листів О. Косач-Кривинюк, М. В. Кривинюка 1942–1944 рр. до Л. А. Мищенко у виконанні лауреата премії ім. Василя Стуса Галини Стефанової, було включено фрагменти відеозапису спогадів Лідії Мищенко про Ольгу Косач-Кривинюк.

Музей одержав чудовий подарунок – перше українське перевидання „Хронології” О. Косач-Кривинюк, здійснене у 2006 р. в м. Луцьку.

Музична програма включала виступи заслуженої артистки України Світлани Мирводи та лауреата міжнародних і всеукраїнських конкурсів Тимофія Мирводи.

До вечора було підготовлено тематичну виставку з фондової колекції музею. Автор проекту та ведуча Ірина Щукіна.

14–15 червня 2007 року у Волинському державному університеті відбувся Всеукраїнський науковий семінар „Поетичні збірки Лесі Українки: текст і контекст”, організований Науководослідним інститутом Лесі Українки. У роботі семінару взяли участь літературознавці з Києва, Харкова, Рівного, Луцька, а також наукові працівники Колодяжненського літературно-

меморіального музею-садиби Лесі Українки та Волинського краєзнавчого музею (усього 32 учасники).

У рамках семінару відбулася урочиста академія до 130-ї річниці від дня народження О. Косач-Кривинюк (1877–1945) – української письменниці, перекладача, сестри Лесі Українки. В роботі академії брали участь: В. Комзюк, завідувач Колодяжненського музею-садиби; Н. Пушкар, головний хранитель фондів Волинського краєзнавчого музею; І. Щукіна, завідувач Музею Лесі Українки у музейному комплексі видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького в м. Києві; Л. Мірошниченко, провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України.

Окрім теоретичних аспектів, на семінарі активно обговорювалися підходи та проблеми літературно-критичної інтерпретації ліричного доробку Лесі Українки. Науковців зацікавила історія видання поетичних збірок письменниці та їх роль і значення в українському культурно-мистецькому житті кінця XIX – початку XX століть. Цікавими і плідними виявилися текстологічні дослідження творів Лесі Українки, а також їх поетикальної організації на ідейно-тематичному, образному, композиційному рівнях. Не менший інтерес викликала й дискусія довкола психології творчості письменниці та природи і специфіки її художнього стилю.

На семінарі виступили із доповідями гості університету: *М. Сулима*, д. філол. н., член-кореспондент НАН України («„Лісова пісня“: прототипи»); *А. Дуба*, молодший науковий співробітник відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Шевченка («„Коли розлучаються двоє...“: До історії одного з незавершених творчих сюжетів Лесі Українки»); *І. Щукіна*, завідувач Музею Лесі Українки в м. Києві («До питання про використання музичних термінів у циклі Лесі Українки „Сім струн“»); *Л. Мірошниченко*, провідний науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Шевченка („Рукопис першої поетичної збірки Лесі Українки”); *Р. Тхорук*, к. філол. н., доцент кафедри

української літератури Рівненського державного гуманітарного університету («Поетія „Мріє не зрадь” Лесі Українки: текст і контекст»); *Л. Бублейник*, д. філол. н., професор практики іноземних мов Волинського інституту економіки та менеджменту («„Подорож до моря” Лесі Українки: поетика контрасту»).

На семінарі прозвучали доповіді та повідомлення науковців Волинського державного університету та Науково-дослідного інституту Лесі Українки: *Л. Скупейка*, к. філол. н., провідного наукового співробітника Інституту літератури ім. Т. Шевченка, директора Інституту Лесі Українки, „Леся Українка: між неоромантизмом і модернізмом”; *Н. Сташенко*, к. філол. н., доцента, заступника директора Інституту Лесі Українки, „Поетичні збірки Лесі Українки в прижиттєвій критиці”; *М. Моклиці*, д. філол. н., професора кафедри теорії літератури, зарубіжної літератури і журналістики ВДУ, „Психологія творчості в поетичних маніфестах Лесі Українки”; *Л. Оляндер*, д. філол. н., професора, завідувача кафедри польської філології ВДУ, «Поетична збірка Лесі Українки „На крилах пісень” як єдине ціле»; *М. Мірченка*, д. філол. н., професора, завідувача кафедри української мови, видавничої справи та редагування ВДУ, «Особливості поетики творів Лесі Українки (на матеріалі поетичної збірки „Думи і мрії”)»; *С. Богдан*, к. філол. н., професора, завідувача кафедри історії та культури української мови ВДУ, „Лексичні раритети в поетичних текстах Лесі Українки”; *В. Сірук*, к. філол. н., доцента кафедри української літератури ВДУ, „Сюжетна поезія Лесі Українки”; *О. Яблонської*, к. філол. н., доцента кафедри української літератури ВДУ, „Метаобраз слова-зброї в поезії Лесі Українки”; *Т. Данилюк-Терещук*, завідувача музею Лесі Українки ВДУ, «„Русалка” Лесі Українки крізь призму літературної традиції романтизму»; *Л. Златогорської*, старшого лаборанта бібліографічного відділу ім. професора О. Рисака Інституту Лесі Українки, „Символіка сліз у поетичних збірках Лесі Українки”; *С. Романова*, наукового співробітника Інституту Лесі Українки, «„Стародавня історія східних народів” і поезія Лесі Українки на єгипетські теми (порівняльний аспект)»;

А. Радько, працівника Інституту, „Поезія Лесі Українки в оцінці Б. Якубського”; *В. Савчук*, аспірантки кафедри української літератури ВДУ, «„Нехай люди лають, аби не мовчали...”: Штрихи до історії видань поетичних збірок Лесі Українки (на матеріалі епістолярію)»; студентів філологічного факультету ВДУ (науковий керівник – к. філол. н., доцент Н. О. Данилюк) *Д. Тимошук* „Мовностилістичні засоби поезії Лесі Українки”, *І. Петрушевської* «Слова-символи у збірці Лесі Українки „На крилах пісень”», *О. Мартинюк* «Слова-образи у збірці Лесі Українки „Відгуки”», *О. Романюк* «Слова-концепти у збірці Лесі Українки „Думи і мрії”» та ін.

За матеріалами семінару готується до друку збірник наукових праць.

Сергій Романов

„Лісова пісня” – 2007

На початку серпня вже всьоме завітало на Ковельщину своєрідне, не схоже на інші, барвисте і дзвінке поетичне свято „Лісова пісня”, присвячене роковинам написання Лесею Українкою драми-феєрії „Лісова пісня”.

Щороку оновлюється програма свята, усе нові мистецькі сили вливаються в річище „Лісової пісні”. Розширилися його часові рамки – з одного до двох днів, аби гості могли глибше пізнати джерела „Лісової пісні” і край, у якому зростав талант великої Українки, а мешканці Ковельщини – поспілкуватися з митцями, ознайомити гостей з фольклорним багатством Волині. Цьогоріч свято розпочалося в Ковелі 4 серпня покладанням квітів до пам’ятника Лесі Українці. У приміщенні центральної районної бібліотеки відбулася зустріч гостей із представниками влади та інтелігенцією м. Ковеля, членами Союзу українок. З вітальним словом виступили голова Ковельської районної держадміністрації Вадим Гришук, голова районної ради Микола Гайдучик, керуючий справами Ковельського міськвиконкому Борис Зінчук. Проникливі слова про Лесю Українку, про нашу духовність

говорили головний редактор журналу „Слово і час”, директор Науково-дослідного інституту Лесі Українки Лукаш Скупейко, відомі поети Ніна Гнатюк та Василь Довжик із Києва, поетеса, лауреат премії ім. Лесі Українки Марія Людкевич зі Львова, голова Рівненської обласної організації НСПУ Лідія Рибенко і поет, радіожурналіст із Рівного Микола Береза, поетеса, кореспондент газети „Флот України” Тамара Дяченко із Севастополя, поетеса, лауреат премії ім. Олени Пчілки Антоніна Листопад із Луганська. Гості прочитали свої поезії. До свята традиційно прилучилася наша землячка, родом із села Дубова, що під Ковелем, солістка Національного радіо, заслужена артистка України Світлана Мирвода, яка звуками бандури і чудовим співом протягом двох днів чарувала присутніх. А син Світлани Тимофій став уособленням образу Лукаша, і сопілка в його руках протягом усього свята промовляла до людей мелодіями „Лісової пісні”.

Відвідини музею-садиби Лесі Українки в Колодяжному – це не лише ознайомлення гостей з експозицією, з цією святою місциною, а й своєрідне мистецьке таїнство, яке щоразу порізненому проходить у „сірому” будиночку садиби Косачів. Митці тут читали вірші, слухали музичні твори. До письменницького гурту приєдналися й волинські поетеси Надія Гуменюк та Ольга Лясюк.

Того ж дня письменники вирушили у села Ковельщини – Білин, Любитів, Уховецьк, Тойкут, де відбулися творчі зустрічі з фольклорними колективами, місцевою інтелігенцією, освітянами й школярами. Гості подарували місцевим бібліотекам книжки.

5 серпня знову звуки сопілки та проникливі народні пісні сколихнули лісову тишу, на лісовій галявині відбулося традиційне мистецьке дійство.

Приходять земляки дядька Лева – скулинці, білинці, селяни і їхні діти з навколишніх сіл, освітяни та працівники галузі культури області, представники жіночих організацій. Свято приваблює все більше молоді – небайдужої, талановитої, літературно обдарованої, зацікавленої духовними скарбами.

До присутніх з вітальним словом звернулися начальник управління культури й туризму Волинської облдержадміністрації Володимир Лисюк, заступник голови Ковельської райдержадміністрації Борис Андрюк та заступник голови районної ради Юрій Поліщук. Приємно, що керівники Ковельського району багато зусиль докладають для організації свята, проймаються ним. Завдяки тому, що вони виявляють справжню зацікавленість і є щирими синами й дочками свого краю, за роки святкування „Лісової пісні” в урочище Нечимне вимощено дорогу, тут побудовано та облаштовано музей славетної драми-феєрії, відкрито екскурсійний маршрут, яким до джерел Лесиного слова прийшли сотні відвідувачів.

Глядачі, затамувавши подих, спостерігали, як на спеціально облаштованій сцені артисти Волинського академічного музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка виконували уривок з „Лісової пісні”. Слухаючи шедевр Лесі Українки, маємо змогу подумати про вічність духовних джерел – і невічність джерел земних, про нашу відповідальність за збереження скарбів земних і духовних. Міліє і зникає озеро Нечимне. Мусимо його врятувати. І мусимо врятувати себе від руйнівного впливу немилосердної і прагматичної цивілізації.

Про це говорили ведучі свята – голова Волинської обласної організації НСПУ Ніна Горик і начальник управління культури Ковельської райдержадміністрації Андрій Мигуля.

Нечимне дарує митцям натхнення, будить до життя творчу думку. Про це красномовно свідчили виступи волинських поетів та митців, які завітали з різних куточків України.

Неповторної атмосфери святковому дійству надали українські народні пісні та мелодії у виконанні учасників фольклорного фестивалю „Народні джерела” – гурту „Червона калина” та трієстих музик із Голоб, фольклорних колективів зі Скулина та Доротиш, вокальної групи та трієстих музик із Тойкута, народного аматорського фольклорного колективу „Родина” з Білина. Щемливо лунала українська народна пісня у виконанні золотого голосу Ковельщини – Тетяни Відник.

Під час свята відбулося нагородження переможців учнівських літературних конкурсів, поетів-початківців, які брали участь у заочному поетичному конкурсі „Лісова пісня”. Юні поети прочитали свої твори. Велике враження на присутніх справив виступ заслуженого вчителя України, відомої громадської діячки Лесі Ковальчук, яка за своє велике вчительське життя допомогла становленню багатьох творчих особистостей.

Завершилося свято творчим спілкуванням. Учасники мали змогу ознайомитися з експозицією музею драми-феєрії „Лісова пісня”, пройтися стежкою до лісового озера, придбати книжки волинських видавництв, розглянути неповторні вишивки Ковельських майстринь.

Нехай же ковток скулинського повітря додасть духовного здоров'я усім, хто торкнувся безсмертних Лесиних джерел!

Ніна Горик

Ольга Косач-Кривинюк у роздумах про луцький період життя Лесі Українки відзначила, що Луцьк – це місто, де почалися „два найвизначніші процеси у Лесиному житті: там почалась її творчість, що піднесла її так високо, там почалася страшна недуга, що занастила її в розквіті творчості”. Луцьк став для Лесі точкою відліку, де почалась її велич та її трагедія. Шанувальники творчості нашої землячки, перебуваючи у нашому місті, відвідавши Луцький замок, шукали Музей Лесі Українки, якого, на жаль, не було.

Тому дирекція створеного у 1985 році Історико-культурного заповідника „Старий Луцьк” одним із пріоритетних своїх завдань вважала створення такого музею. Розпочався пошук експонатів. Наукові працівники заповідника розуміли, що на меморіальні речі годі сподіватися і тому роботу було спрямовано на придбання речей 2-ї пол. XIX ст. Було закуплено і відреставровано деякі меблі, а основне – відреставровано фасад будинку, в якому у 1890–1891 роках наймала помешкання родина Косачів. Але на тому процес творення музею припинився. Роки перебудови

відчутно вплинули на діяльність заповідника. Лише в кінці 90-х років відновлюються роботи. На цьому етапі велику допомогу надала науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України Лариса Мірошниченко, яка створила концепцію музею. Але до 130-ліття з дня народження Лесі Українки через фінансові негаразди відкриття музею знову відклалося.

Лише у 2006 році, уперше за роки незалежності, державою було інвестовано в Старе місто чотири мільйони гривень, 150 тисяч з яких пішли на створення музею. В основному це були будівельні роботи.

І нарешті 22 серпня 2007 року сталась довгоочікувана подія – відкриття в будинку № 23 по вул. Драгоманова Музею-вітальні Лесі Українки. У цьому домі на розі вулиць Кафедральної і колишньої Домініканської, як вказує в 1942 році Ольга Косач-Кривинюк у листі до Анатолія Дублянського, родина Косачів проживала з жовтня 1890 р. по травень 1891 року. Це третя й остання адреса Косачів у Луцьку. Ольга Петрівна не тільки вказала місце розташування будинку, а також зробила план квартири. Поруч з квартирою була і канцелярія батька, який займав посаду голови повітового з'їзду мирових посередників.

Музей займає чотири кімнати. На плані Ольги Косач-Кривинюк – це кухня, покій молодших дітей, їдальня, частина вітальні та передпокій. Переступивши поріг музею, відвідувач не побачить звичних вітрин, їх немає. До всього можна доторкнутись, можна посидіти за столом, заграти на фортепіано, взяти до рук листи, написані в цій квартирі або ті, що надійшли на цю адресу, автографи поезій Лесі Українки, створених тут.

Мета новоствореного музею – розповісти лише про два періоди з життя Лесі Українки, які пов'язані з Луцьком. Перший – коли маленька Лариса разом з батьками, братом і сестрою переїхали у 1879 році зі Звягеля; другий це осінь 1890 – весна 1891 року. Саме тому перше, що побачить гість музею, – два портрети. Перший – відома фотографія Лесі з грабельками, такою вона приїхала до Луцька, у цьому юному віці написала перший

вірш. Другий портрет – фотографія, зроблена в Одесі, такою вона була в останній свій приїзд до Луцька. Піднявшись дерев'яними сходами на другий поверх, можна побачити на старих фотографіях той Луцьк, який бачила Леся. Це – замок, його мури, вежі; костюол, де любила слухати орган; костюольний будинок з галереями, у нішах яких сиділи монахи і яких так лякалась маленька Леся, проходячи повз них до костюолу. І, нарешті, вітальня – це головна зала музею. На одній зі стін – світлини батьків, бабусі, тіток, дітей. Усі фотографії зроблені не пізніше травня 1891 року. Біля стіни стоїть столик з автографами поезій Лесі Українки, її листами, листами Петра Антоновича та дітей до мами і Лесі у Відень, а також листи з Відня до Луцька. Центральне місце в цій кімнаті займає фортепіано. Саме в Луцьку 1880 року тітка Саша почала вчити Лесю гри на піаніно. А в грудні 1890 року в листі із Луцька до Михайла Драгоманова Леся напише: «Мені часом здається, що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет, та тільки біда, що „натура утяла мені кепський жарт...» Ця зала задумувалась як місце для зустрічей з митцями, шанувальниками творчості Лесі Українки. Тут можна послухати поезію, пісні на її слова, улюблені її мелодії. Творчі зустрічі, живе слово – це один з аспектів роботи музею.

І остання зала – їдальня, де вся сім'я збиралася разом, де біля самовара велися вечорами розмови, диспути. Це інтер'єр кімнати кінця XIX ст. На підвіконнях – квіти, серед яких улюблений Лесею амариліс.

Усі фотографії, автографи в музеї – копії, за які дирекція Історико-культурного заповідника „Старий Луцьк” вдячна Інституту літератури ім. Шевченка НАН України та Науково-дослідному інституту Лесі Українки Волинського державного університету.

Валентина Окуневич

23–25 серпня 2007 року у Новограді-Волинському відбулося свято „Лесині джерела” – свято, дароване нашій славній землячці Лесі Українці. Одним із його заходів стала науково-літературна

зустріч „У родинному колі”, що відбулася в літературно-меморіальному музеї Лесі Українки. На зустріч запросили родину Косачів, зокрема Костянтина Олександровича Петрова – зведеного брата Ольги Олександрівни Петрової – зі США, Олену Кушту з родини Борисових, науковців Києва Л. Мірошніченко, Л. Скупейка, А. Дибубу. Вони поділилися спогадами про зустрічі з родиною Косачів. Поет Петро Гоць розповів про свою зустріч і листування з онукою Михайла Драгоманова Наталією Світозарівною Бартаї з Будапешта.

На цьому ж засіданні відбулася презентація збірки „Українські узори”, зібрані у нашому краї Ольгою Петрівною – Оленою Пчілкою – і видані вперше 1876 року. І ось через вісімдесят років після останнього прижиттєвого видання це факсимільне видання побачило світ. Передмову до нього написала Лариса Мірошніченко – кандидат філологічних наук з Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. На засіданні виступили депутат Верховної Ради П. Жебрівський, голова райдержадміністрації М. Іванюк.

У музеї родини Косачів того ж дня відбувся Всеукраїнський конкурс виконавців художнього слова Лесі Українки, в якому взяли участь понад тридцять учасників.

Уперше в місті пройшов журналістський фестиваль „Новоград-Волинський очима журналістів”, який відбувся у Лесиній вітальні музею поетеси. Тут за традицією було названо і нових лауреатів премії імені Лесі Українки обласного фонду культури – заступника редактора газети „Лесин край” Ларису Герус, письменника з Коростеня Віктора Васильчука, художника з Житомира Василя Кондратюка.

Найкраще враження про наше місто у дні ювілейного святкування залишилися у гостей. Віце-прем’єр-міністр України Дмитро Табачник сказав, що Новоград-Волинський претендує на звання духовної столиці Волині. Високий гість порадив, щоб кожен побував у музеї Лесі Українки, аби побачити, наскільки вишукано, затишно і скромно жила родина Косачів, аби доторкнутися серцем і душою до генія поетеси. На святі

пролунало поздоровлення від Президента України Віктора Ющенка, Прем'єр-міністра України Віктора Януковича.

Центральна площа, яка носить ім'я Лесі Українки, прийняла за ці три святкових дні кілька тисяч гостей – шанувальників творчості Лесі Українки, артистів, як з України, так із-за кордону – Білорусі, Росії, Польщі, Латвії. Напередодні свята, 22 серпня, з робочим візитом прибув до Новограда-Волинського Президент України Віктор Ющенко з особами, які його супроводжували (у тому числі наш земляк экс-міністр закордонних справ Борис Тарасюк). Вони відвідали гордість міста – музей Лесі Українки. Віктор Андрійович ознайомився з експозицією, поспілкувався з людьми, які зібралися біля музею, привітавши із наступаючим святом.

Віра Римська

«Лесина золота осінь» – 2007 р.

Уперше „Лесина золота осінь” – свято в Криму, присвячене Лесі Українці, проходило в три етапи. У вересні його розпочав уже традиційний Всеукраїнській конкурс читців ім. Лесі Українки, що проходить під егідою Національної спілки театральних діячів. Учасниками конкурсу стали студенти театральних закладів, актори-початківці професійних та аматорських труп із різних куточків країни. Конкурсна програма складалась з читання двох творів, один з яких – поезія Лесі Українки. Справжнім відкриттям цих двох напружених днів стала харківська актриса Надія Алюнова, яка і стала володаркою гран-прі. Акторські здібності, індивідуальний пошук та унікальне відтворення поетичного тексту Лесі Українки залишили незабутнє враження на глядачів та журі конкурсу. Разом з тим, в особі Надії Алюнової в Криму відбулась презентація україномовного театру „P.S.”, у репертуарі якого вагоме місце займає вистава за творами Лесі Українки „Монологи. Вечір слова”.

Справжньою окрасою конкурсу стала народна актриса Раїса Недашківська, яка не лише фахово виконувала обов'язки голови журі, але і подарувала початківцям безцінні майстер-класи.

4–6 жовтня подією в Криму стала Всеукраїнська наукова конференція „Драматургія Лесі Українки і шляхи розвитку модернізму в світовій літературі”, яку організували у тісній співдружності Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Кримський гуманітарний університет і Музей Лесі Українки (відділ Ялтинського історико-літературного музею). До кримських дослідників творчості Лесі Українки на конференції приєдналися науковці з Києва, Одеси та Луцька. Зокрема, у центрі уваги був директор Інституту Лесі Українки Л. Скупейко, вітання якого з волинської землі було тепло прийнято присутніми на пленарному засіданні, що проходило в актовій залі Кримського гуманітарного університету. Виступи гостей найбільше зацікавили викладачів та студентів. Жваву дискусію викликали доповіді доктора філологічних наук, професора Марії Моклиці („Драматичні сюжети Лесі Українки крізь психологічну модель катарсису”), професора, доктора філологічних наук Тетяни Мейзерської (Осягнення проблеми людського існування в драмі Лесі Українки „Руфін та Прісцилла”), доктора філологічних наук, доцента Наталі Малютіної («Рефлекси тектонічної і атектонічної структури у драмі Лесі Українки „Руфін і Прісцилла”») та ін. Далі робота конференції проходила за секціями: „Творчість Лесі Українки в контексті новітнього мислення”, „Жанрова специфіка драматургії Лесі Українки”, „Стильові особливості драматичних творів письменниці”, „Аспекти мікропоетики драматургії Лесі Українки”. Наступного дня культурна програма передбачала відвідини Музею Лесі Українки та мандрівку стежками письменниці (околицями Ялти).

Кримські організатори конференції професор В. Гуменюк та доцент С. Кочерга висловили наміри щороку, на початку жовтня, проводити наукові зустрічі в Ялті, присвячені подальшому вивченню творчості Лесі Українки.

19–21 листопада 2007 р. у Ялті відбувся третій етап культурно-мистецького свята „Лесина золота осінь”, що проходило вже втринадцяте. Відкриття відбулося біля пам’ятника Лесі Українці під звуки духового оркестру „Ялта”. Воно збило численних жителів міста, зокрема студентську та учнівську молодь. Творчий натхненник і незмінний режисер „Лесиної золотої осені” народний артист України Василь Вовкун, як завжди, запропонував різнобарвну, щедру на відкриття талантів програму. У Ялтинському історико-літературному музеї відомий художник Валерій Франчук відкрив персональну виставку „Осінні пейзажі”.

Увечері першого дня шанувальники театру мали можливість проглянути виставу „Кассандра” у виконанні народного аматорського театру „Сім муз” (художній керівник О. Вісич). Створений при Музеї Лесі Українки, цей театр-студія вже тривалий час звертає на себе увагу сміливим і оригінальним трактуванням складних текстів Лесі Українки. І цього разу постановка драми, яку, до речі, авторка завершила в Ялті сто років тому, продемонструвала цікаву режисерську концепцію (режисер Т. Павлюк) і великий потенціал акторського колективу.

У програмі другого дня третього етапу свята були: концерт заслуженої артистки України Ірини Калиновської з програмою „Я взиваю до Тебе, Господи”, що проходив у римсько-католицькому храмі, та виступ фольклорного гурту „Божичі” (художні керівники Ілля Фетисов, Сусанна Карпенко). Цей колектив відкрив для багатьох ялтинців дивовижний світ автентичної пісні, що свого часу захоплювала Лесю Українку, і навіть навчив молодих ялтинців азбуки призабутих українських танців. Завершенням культурно-мистецького свята стала „Осіння брас-феєрія” камерного ансамблю „Київ-брас”.

Цьогорічна „Лесина золота осінь” подарувала глядачам чимало естетичних вражень і відчуття гордості за те, що на культурній карті України Крим має честь бути краєм Лесі Українки.

Олександра Вісич